

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
кафедра початкової освіти

Назва курсу	Науково-педагогічні основи підготовки вчителя початкової школи. М.3. Дидактика
Викладачі	Чорна Вікторія Володимирівна
Профайл викладачів	http://inst.mdpu.org.ua/navchalno-naukovij-institut-sotsial/1kafedra-pochatkovoyi-osvity/sklad-kafedry-pochatkovoyi-osvity/chorna-viktoriya-volodymyrivna/
Контактний тел.	099-344-53-81
Е-mail:	chernajaviki@gmail.com
Сторінка курсу в ЦОДТ	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=989
Консультації	Онлайн-консультації: обговорення завдань із дисципліни, затвердження тем для самостійного вивчення.

1. Анотація до курсу

Предмет вивчення освітньої компоненти «**Науково-педагогічні основи підготовки вчителя початкової школи. М. 3. Дидактика**» – забезпечити належне оволодіння основами теоретичних знань і вмінь з дидактики, необхідних для активної професійної та суспільної діяльності майбутніх учителів.

Курс «Дидактика» посідає важливе місце в навчальному плані підготовки вчителів початкових класів. Оскільки він забезпечує теоретичну та практичну підготовку здобувачів з основ організації освітнього процесу в умовах початкового та інклюзивного навчання.

2. Мета та завдання курсу

Мета викладання освітньої компоненти «**Науково-педагогічні основи підготовки вчителя початкової школи. М.3. Дидактика**» – забезпечення засвоєння здобувачами теоретичних основ дидактики, розвиток у майбутніх фахівців критичного педагогічного мислення, виховання професійно значущих рис особистості.

Завдання:

- забезпечити у здобувачів знання щодо ефективного виховання, духовного збагачення, розвитку дитини, її активності, таланту, творчого потенціалу, здібностей до самостійного надбання нових знань, створення умов для самореалізації;
- ознайомити здобувачів із теоретичними основами організації процесу навчання; розкрити сутність складових навчальних технологій – методів, прийомів, форм і засобів навчання; сформулювати елементарні практичні вміння та навички організації і проведення різних форм навчання.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною:

Загальні компетентності

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності

ФК 15. Здатність користуватися науковою, навчально-методичною та довідковою літературою з актуальних питань сучасної початкової школи.

ФК 20. Здатність до використання в освітньому процесі системи теоретичних знань з освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти

ФК 24. Здатність до створення здоров'язбережувального освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів

3. Формат курсу

Курс «**Науково-педагогічні основи підготовки вчителя початкової школи. М.3. Дидактика**», згідно з навчальним планом, проводиться у формі лекційних, практичних та самостійних занять. На лекційних та практичних заняттях здобувачів опановують особливості суб'єкт-суб'єктивних відносин у навчанні, коли учень виступає не тільки об'єктом, а й суб'єктом педагогічного процесу. Це означає, що цілі навчання, його зміст, етапи, засоби й способи мають бути віднесені в більшій мірі до діяльності учня (учіння), а не до діяльності вчителя (викладання). Вчитель не є передавачем готових знань, а скеровує діяльність учня у навчально-пізнавальному процесі.

Формат курсу очний (offline) у вигляді лекційних та практичних занять, змішаний (blended) через систему Центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького. Навчальний матеріал дисципліни структурований за темами, кожна з яких є відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульного контролю та аналіз результатів його виконання.

4. Результати навчання

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обрати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 11. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРН 14. Здатність аналізувати та опрацьовувати нормативні документи з метою їх використання у професійній діяльності

ПРН 22. Використання сучасних методів і методичних прийомів навчання на уроках у початкових класах.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Всього годин / кредитів ЄКТС	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Форма підсумкового контролю
К-сть годин	90/3	18	36	36	Іспит (письмовий)

6. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий \ вибіркового
2021	3,4	Початкова освіта	2	Об.

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Здобувачі отримують додаткову інформацію з курсу за допомогою використання Інтернет-ресурсів, мультимедійного обладнання – перегляду презентацій, відеоматеріалів та періодичної літератури (журналів, газет).

8. Політики курсу

На заняттях здобувачі освіти мають застосовувати технології практико-орієнтованого навчання. При оцінюванні навчальних досягнень враховується пізнавальна активність здобувачів вищої освіти, глибина засвоєного ними матеріалу з курсу. Завдання до практичного заняття викладач надає в кінці проведеної лекції. Всі вид робіт необхідно виконувати в зазначені строки. При виконанні всіх завдань і видів контролю курсу викладачі та здобувачі мають дотримуватись академічної доброчесності. Пропущені заняття відпрацьовуються протягом 2 тижнів на кафедрі в часи консультацій викладача.

9. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I. Дидактика як наука. Педагогічний процес												
Тема 1. Виникнення та розвиток дидактики.	5	2				3						
Тема 2. Дидактичні системи.	3					3						
Тема 3. Теорія змісту освіти.	5					5						
Тема 4. Педагогічний процес.	6	3	3									
Тема 5. Закономірності та принципи навчання.	2		2									
Тема 6. Урок – основна форма організації навчання. Типологія і структура уроку.	3	2	1									
Тема 7. Методи навчання. Класифікація та вибір методів навчання.	5	4	1									
Разом за змістовим модулем 1	29	11	7			11						
Змістовий модуль II. Педагогічні інновації та технології навчання												
Тема 8. Засоби навчання.	4	2	2									
Тема 9. Позаурочні форми організації навчання.	2		2									
Тема 10. Психологічні	6					4						

молодшого школяра.												
Тема 22. Оптимізація процесу навчання.	4					3						
Тема 23. Формування в молодших школярів уміння вчителя.	4	2	2					-	-	-	-	-
Тема 24. Актуальні проблеми дидактики.	4	2	2					-	-	-	-	-
Тема 25. Організація навчання за кордоном.	4					3						
Разом за змістовим модулем 4	21	6	6			9		-	-	-	-	-
Усього годин	90	18	36			36		-	-	-	-	-

10. Темі лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виникнення та розвиток дидактики.	2
2	Дидактичні системи.	2
3	Теорія змісту освіти.	2
4	Педагогічний процес.	2
5	Закономірності та принципи навчання.	2
6	Урок – основна форма організації навчання. Типологія і структура уроку.	2
7	Методи навчання. Класифікація та вибір методів навчання.	2
8	Засоби навчання.	2

9	Позаурочні форми організації навчання.	2
Усього		18

11. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Форма контролю	Кількість годин
1.	Суть процесу навчання.	Усне опитування	4
2.	Закономірності та принципи навчання.	Термінол. диктант	2
3.	Урок – основна форма навчання.	Графічний диктант	2
4.	Методи навчання. Вибір методів навчання.	Тестові завдання	2
5.	Засоби навчання	Опитування	2
6.	Позаурочні форми організації навчання	Письмова перевірка	2
7.	Педагогічні технології навчання.	Усне опитування	2
8.	Взаємозв'язок навчання і розвитку.	Усне опитування	2
9.	Контроль й оцінка у навчальному процесі.	Термінол. диктант	2
10.	Проблемно-розвивальне навчання.	Графічний диктант	2
11.	Особливості організації навчання в початковій школі.	Тестові завдання	2
12.	Формування у молодших школярів уміння вчитися.	Опитування	2
13.	Актуальні проблеми дидактики.	Письмова перевірка	2
	Разом	Усне опитування	36

5. Самостійна робота

а) теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет та основні категорії дидактики.	2
2.	Дидактичні системи.	3
3.	Теорії змісту освіти.	5
4.	Психологічні основи навчання. Мотивація учіння.	5
5.	Теоретичні аспекти гуманізації навчання.	3
6.	Зміст початкової освіти.	3
7.	Підходи до навчального процесу.	3
8.	Модульно-рейтингове навчання.	3
9.	Комп'ютерне навчання.	3
10.	Оптимізація процесу навчання.	3
11.	Організація навчання за кордоном.	3
	Разом	36

б) завдання для самостійної роботи

№	Завдання для самостійної роботи
1.	Підготовка презентації з питання організації початкової освіти у різних країнах світу
2	Підготовка сучасної моделі НУШ

в) організація самостійної роботи студентів

№	Організація самостійної роботи студентів	Кількість годин
1.	Вивчення теоретичного матеріалу	18
2	Виконання практичних завдань	18
Разом		36

13. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького» <https://drive.google.com/file/d/1HWL9vuhcizztkaC6wgF-zXhr43uGR1W0/view> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» (протокол №5 від 24.10.2019 р.) <https://drive.google.com/file/d/1BDRNtAJupqmHkldtICJTkVl-LNTIjWRX/view.1>

В рамках даного освітнього компоненту передбачена процедура визнання результатів навчання, які здобувач вищої освіти набув шляхом неформальної освіти і демонструє для визнання у процесі опанування даної освітньої програми. Процедура визнання здійснюється згідно Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького https://drive.google.com/file/d/14KeC_yldBuss-N0Q60DqWdwy9We1_uV4/view та шляхом визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, що регламентуються документом «Положенням про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» (від 28.08.2020 р., протокол №1) https://drive.google.com/file/d/1OMtCdZsTSSudgxmQMu206ffea4Kjx3_Q/view та «Положенням про перезарахування освітніх компонентів та визначення академічної різниці у МДПУ імені Богдана Хмельницького» (протокол №1 від 28.08.2020р.) <https://drive.google.com/file/d/1evp2PeqJTVk7lZSIWT9TgeGfyOU7hwSQ/view>

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам освіти з освітньої компоненти **«Науково-педагогічні основи підготовки вчителя початкової школи. М.3. Дидактика»**, є сумою балів за виконання практичних завдань та підсумкового модульного контролю. Впродовж семестру здобувачі за виконання завдань отримують 100 балів.

Усі види діяльності на практичному занятті, в тому числі й за виконану самостійну роботу, оцінюються так: «5», «4», «3», «2», які заносяться в академічний журнал.

Самостійно підготовлені теми або розв'язані окремі пізнавальні завдання, що винесені для самостійного опрацювання здобувачами освіти, оцінюються як частина теми практичного (лабораторного, семінарського) заняття.

Модульний контроль складається з двох теоретичних питань та тестів. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати здобувачі за модуль складає 30 балів. До цих балів додаються бали за поточний контроль (на практичних заняттях). Максимальна кількість балів за поточний контроль складає 20 балів. Вони розраховуються за формулою: наприклад,

періодичний контроль, який проводиться двічі за семестр, є сумою балів (середньозважена оцінка) поточного контролю і балів за модульний контроль за такою формулою: $S_1 = x_0 + x_1 = 17 + 22 = 39(б)$,

Де S_1 – сума балів за перший періодичний контроль, X_0 – середньозважене балів за всі теми, включаючи теми і питання винесені на самостійну роботу, що передують першому періодичному контролю; X_1 – бали першого періодичного модульного контролю.

Здобувач має право на підвищення результату тільки одного модуля протягом тижня після його написання.

Підсумкова оцінка складається із суми балів за періодичні модулі за формулою:

$$S = S_1 + S_2$$

Максимальна сума (S) дорівнює 50 балам за кожний періодичний контроль.

Іспит (100 балів)

Дидактика є складовою частиною освітньої компоненти «**Науково-педагогічні основи підготовки вчителя початкової школи**». Теоретичні питання, а також тестові завдання з освітньої компоненти входять до питань даної освітньої компоненти.

Бали	Критерії
21-25 балів	Теоретичні питання розкриті на високому теоретичному і практичному рівнях та у повному обсязі, видно орієнтування в матеріалі, наводяться приклади; якість відповідей свідчить про вільне володіння матеріалом лекційних і практичних занять, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом з навчальної дисципліни; є особиста точка зору, аргументована і підкріплена науковими теоріями; можлива присутність деяких недоліків у вигляді описок.
16-20 балів	Ставиться за розкриття теоретичних питань, але не скрізь наводяться приклади до них, має місце деяка їх необґрунтованість; матеріал викладено в певній логічній послідовності, що говорить про вільне володіння лекційним і практичним матеріалом, але при цьому виявлено 1-2 несуттєві помилки; можлива присутність деяких недоліків у вигляді технічних помилок та описок.
11-15 балів	Навчальний матеріал в основному викладений повно, але при цьому допущені 3-4 грубі помилки. Із відповіді видно оволодіння загальним понятійним апаратом, орієнтування в теоретичному матеріалі навчального предмета. Але при розкритті основних питань допускаються суттєві помилки: немає визначень, правил, відсутні приклади на підтвердження викладеної теорії або відповідь неповна, нелогічна.
6-10 балів	Відповідь виявляє незнання або нерозуміння значної частини навчального матеріалу; допущені істотні помилки, матеріал викладений незв'язно. Пояснення побудовані неправильно, допущено 5-6 грубих помилок. Відповідь не виявляє розуміння основного змісту навчального матеріалу або в якій припущено декілька суттєвих помилок, відповіді не по суті теоретичних питань.
1-5 балів	Ставиться, якщо є визначення головного поняття, але воно повністю не розкрито і не дається до нього

прикладів або питання викладене не по суті навчального матеріалу. Навчальний матеріал виявляє допущення більше 6 грубих помилок.
--

Крім теоретичних питань білет іспиту складається з 50 тестів. Правильна відповідь на кожен тест оцінюється 1 балом.

14. Рекомендована література

Рекомендована література

Базова

1. Барбашова І. Дидактика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., випр., допов. Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2011. 228 с.
2. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки: підручник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 548 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. 4-те вид., стереотип. К.: Академвидав, 2012. 616 с.
4. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб./ О. С. Березюк, О. М. Власенко. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. 211 с.
5. Дубяга С. М. Педагогічні технології в початковій школі: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. напряму підготовки "Початкова освіта". Мелітополь: МДПУ, 2015. 160 с.
6. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. 3-тє вид., перероб. та допов. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
7. Каменєва Т. М. Теоретичні основи навчання: навч.-метод. посіб. Київ: МНУЦ, 2018. 282 с.
8. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: навч. посіб. Хмельницький: ХмЦНП, 2013. 227 с.
9. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи: навч. посіб. Київ: Слово, 2015. 632 с.
10. Нова українська школа: порадник для вчителя/ під заг. ред. Бібик Н. М. К.: Плеяди, 2017. 206 с.
11. Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи: додаток до наказу МОН України від 19.08.2016 № 1009. URL: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-2-08-%D1%96.pdf> (дата звернення: 27.08.2020).
12. Пашенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка: навч.-метод. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 228 с.
13. Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF> (дата звернення: 27.08.2020).
14. Про затвердження Примірного переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи: Наказ МОН України від 13.02.2018 № 137. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-pereliku-zasobiv-navchannya-ta-obladnannya-navchalnogo-i-zagalnogo-priznachennya-dlya-navchalnih-kabinetiv-pochatkovoyi-shkoli> (дата звернення: 27.08.2020).

15. Про освіту: Закон України від 24.06.2020 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 27.08.2020).

16. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 27.08.2020).

17. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення: 27.08.2020).

18. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Грамота, 2012. 504 с.

19. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. 1–2 клас (розроблена під керівництвом О. Я. Савченко). URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> (дата звернення: 27.08.2020).

20. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. 3–4 клас (розроблена під керівництвом О. Я. Савченко). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf> (дата звернення: 27.08.2020).

21. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школотзнавство: навч. посіб. для студ. пед. спец. Київ: Кондор, 2014. 390 с.

22. Чайка В. М. Основи дидактики: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2011. 238 с.

23. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 224 с.

Допоміжна

1. Короткий словник актуальних педагогічних термінів/упоряд. Флегонтова Н. М. Київ: КНУТД, 2013. 55 с.

2. Національний освітній глосарій: вища освіта. Вид. 2-ге, перероб. і допов./за ред. В. Г. Кременя. Київ: Плеяди, 2014. 100 с.

3. Професійне мовлення вчителя. Короткий словник термінів/уклад. Ходанич Л. П., Палько Т. В. Ужгород, 2018. URL: <https://naurok.com.ua/korotkiy-slovník-terminiv-nush-dlya-profesiynogo-movlennya-vchitelya-2018-rik-17057.html> (дата звернення: 27.08.2020).

4. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 2-ге, доп. і перероб./уклад. О. Є. Антонова. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. 100 с.

5. Словник термінів і понять з дисципліни «Загальні основи педагогіки» та «Дидактик» для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності «Початкова освіта» /уклад. К. І. Гоцуляк. Івано-Франківськ: ПНУ ім. Василя Стефаника, 2018. 38 с.